

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #45

Poznan

29.09.2021- 30.09.2021

U.D.C. 72+7+7.072+61+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(30.06.2021) - Warszawa, 2021.

ISBN: 978-83-66401-91-4

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Publikacja elektroniczna.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2021

ISBN: 978-83-66401-91-4

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

C. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Čekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

N. Yuriychuk, Ph. D in Pedagogics, Assistant Professor, Assistant Professor at the Chair for Ukrainian Linguistics and Methods of Education SHEI «Pereiaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical Hryhorii Skovoroda University», Ukraina

U. Buts, PhD in Economics, Belarusian Agricultural Academy.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

I. Bulakh PhD of Architecture, Associate Professor Department of Design of the Architectural Environment, Kiev National University of Construction and Architecture

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

M. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

**ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МАТЕМАТИКИ**

Кожевникова А. В., Меркулова Н. В., Попелешко Ю. І., Дубчак І. С. 5

**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО
ІНТЕРЕСУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ**

Воровка М. І., Кожевникова А. В., Славова О. О. 8

**ПРИСТРІЙ ДЛЯ ФІКСАЦІЇ АУТОТРАНСПЛАНТАТА ТА ЙОГО
ЗАСТОСУВАННЯ**

Pavlyshyn A., Krasnokutsky A. 11

**ПРОЛОНГОВАНЕ ЗНЕЧУЛЕННЯ ПРИ ХІРУРГІЧНОМУ ЛІКУВАННІ
ПАХВИННИХ ГРИЖ**

Бенедикт В.В., Гнатюк М.С., Павлишин А.В., Продан А.М. 13

**SCULPTURE IS A FORM OF MANIFESTATION
OF THE MYTHOLOGICAL WORLDVIEW IN THE CULTURE
OF ANCIENT GREECE**

Chumachenko O. 15

**СТРАТЕГІЇ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ПОЛІТИКА ЯК УМОВА ЙОГО
ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Чайкіна Н.О. 17

**PRODUCTIVE WAYS OF FORMING NEOLOGISMS IN
IN ADVERTISING INDUSTRY**

Dziubina O. I., Tatarovska O. V., Dudok R. I. 22

ГЕОДЕЗИЧНІ РИЗИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Колодійчук А.В. 26

ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ СМАРТ-КОНТРАКТІВ

Миронець О.М., Панченко І.В., 29

ТОРГІВЛЯ ДІТЬМИ: ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Проць І. М., Ямкова Т. І. 32

**ЗНАЧЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У ФОРМУВАННІ ВИМОВНОЇ
СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФОНЕТИКО-
ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ**

Меркулова Н. В., Ларцева Т.О. 35

**ГЕОЛОГИЯ И ГИДРОХИМИЯ ПРОЯВЛЕНИЙ МИНЕРАЛЬНЫХ ВОД
ВЕРХНЕЙ РАЧИ (ГРУЗИЯ)**

Мхеидзе Б. С., Сонгулашвили А., Хвичия Л. А., Глonti Л. Е. 37

ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МАТЕМАТИКИ

Кожевникова Алла Власівна

Кандидат педагогічних наук, старший викладач
МДПУ імені Богдана Хмельницького

Меркулова Наталя Володимирівна

Кандидат педагогічних наук, доцент МДПУ
імені Богдана Хмельницького

Попелешко Юлія Іванівна

Кандидат педагогічних наук, доцент
МДПУ імені Богдана Хмельницького

Дубчак Ірина Сергіївна

здобувач II рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
МДПУ імені Богдана Хмельницького

Модернізація сучасної системи вищої передбачає професійну підготовку компетентного фахівця, який здатен практично діяти, застосовувати інноваційно-комунікативні методи та педагогічний досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та виробничо-педагогічної практики.

Різні аспекти формування професійної компетентності педагогічних фахівців були предметом досліджень: Д. Алферова, Н. Бібік, В. Бондар, В. Гриньової, Н. Глинянюк, Л. Карпової, Є. Коваленко, В. Крижко, А. Маркова, Є. Павлютенкова, О. Пометун, Н. Разіна, О. Савченко, В. Семиченко, М. Елькін, М. Єрмоленко та ін.; формування професійно-етичної компетентності майбутніх викладачів відображенні у дослідженнях Г. Андреевої, О. Головіної, В. Гриців, В.Лашкул, Н. Петренко, О. Слободанюк, Н. Султанової, С. Федулова, Л. Хоружої та інших.

Доцільно відмітити, що вказані дослідники встановили, що саме при формуванні професійної діяльності особистості викладача відбувається розвиток індивідуальності, інтелігентності, професійної компетентності, загальної професійної культури, професійне та духовне збагачення, що сприяє вдосконаленню професійних навичок та стилю роботи.

Аналіз наявних наукових надбань свідчить про те, що етична компетентність як складова педагогічної майстерності майбутніх викладачів математики є недостатньо дослідженою.

Мета статті: охарактеризувати та розкрити специфіку етичної компетентності як складової педагогічної майстерності майбутніх викладачів математики.

Зазначимо, що важливим аспектом професійної діяльності майбутнього викладача математики є оволодіння

етичною компетентністю, яка має пріоритетне значення в професійній сфері. Етична компетентність виступає показником і одночасно результатом професійної готовності закладу вищої освіти. Аналіз наукових джерел свідчить, що етична компетентність викладача математики розкривається у звичаях, традиціях, психічних станах, діях, вчинках та якостях особистості викладача, що забезпечує свідому етичної поведінку відповідно професійно-педагогічних норм.

Підкреслимо, що специфіка етичної компетентності охарактеризовується в її надпредметності та має інтегрований характер, поєднуючи комплекс знань, умінь і ставлень, які формуються майбутніми викладачами математики протягом засвоєння всього змісту педагогічної освіти.

Досліджуючи компетентнісний підхід у контексті професійної діяльності майбутніх викладачів, Ю. Колісник-Гуменюк наголошує, що основними ознаками етичної компетентності є поєднання особистісної та діяльнісної орієнтації в освітньому процесі. Компетентнісно орієнтована освіта спрямована на формування здатності або готовності особистості мобілізувати всі свої ресурси (системно організовані знання, уміння й навички, здібності й психічні якості), які необхідні для вирішення різноманітних проблем [2, с. 20].

Теоретичний аналіз наукової літератури свідчить, що поняття “компетентність” розглядається як “сукупність знань і умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності:

вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, виконувати інформацію” [1, с. 149].

Науковці Дж. Чітхем та Дж. Чіверс підкреслюють, що етична компетенція визначається як володіння відповідними особистими та професійними цінностями, а також вміння ефективно їх застосовувати у професійній діяльності. Так, якщо спеціаліст порушує моральні цінності, обов’язок та відповідальність, то він виявляє етичну некомпетентність і нездатність виконувати суспільне призначення своєї професії [3, с. 25].

Науковці зазначають, що поняття “етична компетенція” неоднозначне, оскільки термін “компетенція” означає знання та вміння, які спеціаліст мобілізує у своїй діяльності. Отже, етична компетенція, у свою чергу, відноситься до знань та вмінь, пов’язаних з етикою, яку майбутній викладач мобілізує під час комунікації з іншими людьми саме тому, комунікативна діяльність є складовою етичної компетентності.

А. Фрідмен зазначає, що етична компетенція є здатністю виконувати професійну діяльність згідно з моральним кодексом поведінки та базуються на етичних принципах: що правильно і що неправильно [4, с. 211]. Ми погоджуємося з А. Фрідменом, що етична компетенція є основним елементом професійної компетентності, який необхідно включати до професійної підготовки майбутніх викладачів.

Етична компетентність за С. Федуловою та О. Головіною зумовлена наявністю певних особистісних та про-

фесійних цінностей, які позитивно впливають та ефективно, кардинально змінюють професійну діяльність, сприяючи саморозвитку та результативній діяльності [2, с. 133].

Специфіка формування етичної компетентності передбачає розвиток загальних компетенцій та формуються не у вигляді дій викладача математики, а з погляду результатів засвоєння ними певного досвіду етичної поведінки.

Етична компетентність майбутнього викладача математики не являє собою сумарність знань, умінь та навичок, а є складовою інтегрованою якістю особистості, яка обумовлює можливість здійснювати професійну діяльність з практичного їх втілення в освітній процес, на основі концеп-

цій отриманих майбутнім фахівцем під час навчання у закладі вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Слободянюк О. М. Педагогічна модель формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів. Вісник Вінницького політехнічного інституту : наук. журнал. Вінниця : ВНТУ, 2015. Вип 5 (122). С. 146-151.
2. Колісник-Гуменюк Ю. І. Формування професійно-етичної культури майбутніх фахівців у процесі гуманітарної підготовки в медичних коледжах: монографія Львів, 2013. 296 с.
3. Cheetham G. Towards a holistic model of professional competence / G. Cheetham, G. Chivers // Journal of European Industrial Training. 1996. Vol. 20(5). P. 20-30.
4. Friedman A. Ethical Competence and Professional Associations / A. Friedman. L. : PARN, 2007. 286 p.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

Воровка Маргарита Іванівна

доктор педагогічних наук, доцент
МДПУ імені Богдана Хмельницького

Кожевникова Алла Власівна

Кандидат педагогічних наук, старший викладач
МДПУ імені Богдана Хмельницького

Славова Ольга Олегівна

здобувач II рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
МДПУ імені Богдана Хмельницького

Реформування сучасної системи вищої освіти та становлення професіоналізму особистості обумовлюються суспільством, яке прагне висококваліфікованих педагогічних працівників. Саме тому метою зазначеного процесу є формування професійно-пізнавального інтересу майбутніх вчителів через безперервне навчання у різних формах професійної освіти. В умовах сьогодення дана проблема є актуальною відповідно до чинного законодавства у галузі “Освіта”.

Проблему розвитку пізнавальних інтересів досліджували вчені: А. Алексюк, Б. Ананьєв, А. Архіпова, Ю. Бабанський, О. Біляєва, Л. Божович, В. Бондаревський, Н. Гамбург, Є. Голанд, Л. Гордон, К. Делікатний, В. Демиденко, Б. Друзь, Н. Кошечкова, Є. Киричук, А. Льовіна, А. Маркова, В. Максимова, В. Мясіщева, В. Онищук, Ф. Савина, Є. Рабунський, С. Рубінштейн, В. Сухомлинський, О. Синиця, О. Савченко, І. Унт, М. Цветкова, В. Шморгун, Г. Щукіна та ін.

Слід зазначити, що професійно-пізнавальний інтерес має пошуковий характер, підвищує можливості розумового розвитку (В. Паламарчук), сприяє усвідомленій самостійності (О. Савченко), викликає продуктивну роботу (В. Лозова), змінює способи розумової діяльності (Г. Щукіна), є умовою розвитку творчої особистості (М. Алексєва).

Мета статті полягає у виокремленні та розкритті специфіки проблеми формування професійно-пізнавального інтересу майбутніх учителів математики.

Складовим професійно-пізнавального інтересу є поняття “інтерес”. Вчений К. Ушинський розглядав інтерес як засіб успішного навчання, а Н. Бібік розкривав специфіку пізнавального інтересу як провідного мотиву навчальної діяльності.

В. Сухомлинський характеризує пізнавальний інтерес через процес пізнання, який “сам по собі є дивовижним, чудовим процесом, що пробуджує живий і незгасний інтерес” [2, с.

45]. Адже нині завдання полягає не тільки в тому, щоб дати майбутньому спеціалісту знання, а й у тому, щоб сформувати потребу в них, виховати прагнення до їх постійного оновлення і самовдосконалення.

Процес формування та розвитку особистості майбутнього вчителя математики спрямований та отримання загальних та професійних компетентностей має можливість професійно зростати відповідно до своїх потреб і можливостей.

Формування професійно-пізнавального інтересу та мотивації до професійної діяльності майбутніх учителів математики є: не стихійним процесом, а процес, під час якого особистість є активним учасником та суб'єктом саморозвитку [1, с. 35].

Зазначимо, що специфікою досліджуваної проблеми є інтерес, який реалізується у процесі основної діяльності особистості майбутнього вчителя, тому що найсильнішим мотивом у навчанні є саме пізнавальний інтерес, який активно взаємодіє із системою ціннісних орієнтацій, метою та результатами діяльності.

Отже, професійно-пізнавальний інтерес майбутніх учителів математики – це емоційно усвідомлена, вибірково спрямованість особистості, яка сприяє внутрішньому задоволенню від професійної діяльності та результатів цієї діяльності.

У системі професійної підготовки майбутніх учителів математики провідне місце посідає методична підготовка, яка спрямована на формування

готовності до професійної діяльності та здійснюється під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти.

Важливим для цього процесу є опанування майбутніми вчителями математики сучасних педагогічних технологій, форм, методів, засобів та прийомів розвитку професійно-пізнавальних інтересів - одне з пріоритетних завдань закладів вищої педагогічної освіти.

Поняття «інтерес» характеризується такими основними ознаками: свідоме ставлення до пізнавальної діяльності; вибірковість - вміння вибирати найбільш цінний матеріал; активне ставлення до пізнавальної діяльності; уміння цілісно сприймати навчальний матеріал.

Основними етапами процесу формування професійно-пізнавального інтересу майбутніх учителів математики є: створення педагогічних умов, які сприяють мотивації до знань; виникнення позитивного ставлення до навчання; організація пізнавальної діяльності, яка стимулює розвиток професійно-пізнавального інтересу [3, с. 146].

Науковці виокремлюють чотири етапи розвитку інтересу: зацікавленість, допитливість, заглибленість і спрямованість, які є складовими професійно-пізнавального інтересу майбутніх учителів математики.

Необхідно зазначити, що перший етап характеризується ситуативним інтересом, другий - прагненням розширити свої знання, бажанням само-

стійно розв'язувати проблеми, а на третьому етапі інтерес стає глибоким, стійким та індивідуально значущим. Четвертий етап характеризується свідомим прагненням до глибокого і міцного засвоєння знань, опанування теоретичних засад науки і застосування під час професійної діяльності.

Отже, професійно-пізнавальний інтерес майбутніх учителів математики - є цінною сутністю людини, без якої вона перестає бути особистістю, специфічністю якого є формування

такого виду інтересів, який сприяє ефективній професійній діяльності.

Список використаної літератури

1. Боднар А. Я. Шляхи формування пізнавального інтересу особистості в процесі професійного самовизначення. К., 2014. С. 32–37.
2. Сухомлинский В. О. Сто порад учителів. К., 1988. 304 с.
3. Лишенко Г.П. Підготовка студентів педагогічного факультету до формування пізнавального інтересу. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки. Випуск 23. Миколаїв : МДУ, 2007. С.145-149.

ПРИСТРІЙ ДЛЯ ФІКСАЦІЇ АУТОТРАНСПЛАНТАТА ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ

A. Pavlyshyn,

PhD, MD

Associate Professor

I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

A. Krasnokutsky,

researcher

I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

Keywords: dentistry, autograft, fixation device.

Сьогодні стоматологія знаходиться в фазі стрімкого розвитку завдяки глобалізації світових лікувальних тенденцій, відкритості інформаційного простору та доступності цифрових технологій. Новітні методики надійно увійшли в наше медичне сьогодні і вимагають постійного удосконалення та оптимізації. Зараз успішне стоматологічне лікування часто вимагає здійснення аутопластичного закриття інтраопераційних ранових дефектів. Однак існуюча методика та пристрої для її застосування далекі від ідеалу, тому було розроблено і запропоновано наступні удосконалення.

Пропонований пристрій для фіксації аутотрансплантата відноситься до медичного обладнання і до різних галузей медицини, а саме: до стоматології, хірургічної стоматології, щелепно-лицевої хірургії, трансплантології, комбустіології, пластичної хірургії тощо.

Відомий пристрій, який на сьогодні широко застосовується для роботи (фіксації) з аутотрансплантатами, яв-

ляє собою типове прозоре скляне предметне скельце прямокутної форми. Для застосування аутотрансплантата потрібно зробити його підготовку-деепітелізацію (зняття поверхневого слоя трансплантата товщиною 0,3-0,5 мм), це здійснюється на вищезгаданому скляному предметному скельці [1-3].

Недоліком відомого пристрою є його недостатня технічна, і як наслідок, недостатня клінічна ефективність. Застосовуючи відомий пристрій за призначенням (здійснюючи деепітелізацію аутотрансплантата) дуже важко зафіксувати аутотрансплантат на його поверхні: свіжа тканина ковзає по поверхні скла, вона постійно розтягується та деформується, що значно ускладнює процес зрізання (деепітелізації) поверхневого шару тканини, що вимагає чіткого дотримання товщини зрізу 0,3-0,5 мм. Також неможливо отримати повноцінний та рівний зріз з повною та якісною деепітелізацією. А від якості здійснення деепітелізації трансплантата напряму залежить і ефек-

тивність аутопластичного закриття ранової поверхні (життєздатність та приживлення аутоклаптя). Складність роботи на відомому пристрої вимагає тривалого часу для обробки тканини (аутотрансплантата), що знижує його можливості приживлення на рані.

Розроблений стоматологом-науковцем Краснокуцьким Олександром пристрій, за рахунок пропонованих технологічних рішень, усуває вищезначені недоліки відомого пристрою та забезпечує надійну фіксацію тканинного аутотрансплантата на його поверхні під час проведення деепітелізації (підготовки його до пересадки). В основі пропонованого пристрою лежить прямокутний паралелепіпед (основа) з прозорого термостійного матеріалу (скло, оргскло, штучний камінь тощо), який добре стерилізується та не вступає в хімічні реакції з лікувальними і хімічними середниками. Розміри паралелепіпеду-основи становлять 100x70x5 мм, що по центру має чотири заглиблення прямокутної форми наступних розмірів: 30x12x0,1; 30x12x0,5; 30x12x1,0 та 30x12x1,5мм.

Нижня поверхня заглибин (дно) містить множинні перпендикулярні насічки глибиною 0,02-0,05 мм, які забезпечують надійну фіксацію трансплантата на поверхні пристрою. Зверху паралелепіпеду-основи розташовується покривна прозора пластина 60x20x3 мм для притискання аутотрансплантата до основи пристрою під час процесу деепітелізації.

Розроблений пристрій застосовують таким чином: після відповідної

стерилізаційної обробки пропонований пристрій розміщують на рівній поверхні, на нього зверху кладуть аутотрансплантат, який планується пересаджувати (закривати ранові поверхні). Аутотрансплантат розміщують на пристрої таким чином, щоб своєю нижньою частиною він попав в одну із заглибин (відповідно до товщини трансплантата), рельєфна поверхня якої здійснює його надійну фіксацію. Після розсташування аутотрансплантата на пристрої, його притискають зверху покривною прозорою скляною пластиною розміром 60x20x3 мм, що додатково його закріплює та утримує. Потім лезом здійснюють поступальні різучі рухи по аутотрансплантату між покривною пластиною та прозорою основою пристрою.

Запропонований пристрій для фіксації аутотрансплантата має ряд вагомих переваг над відомим, а саме: він забезпечує надійну фіксацію тканини (аутотрансплантата) під час деепітелізації; заглибини, рельєфна поверхня та покривна пластина пристрою міцно утримують тканину трансплантата. Пристрій уможливорює швидко, точно та якісно отримати тканинний аутотрансплантат високої якості з оптимальними характеристиками життєздатності і приживлення.

Література:

1. <https://mankor.ua/ua/glass-substantial-import.html>
2. [http://www.ifp.kiev.ua/doc/staff/dodat_45_060202\(2\).htm](http://www.ifp.kiev.ua/doc/staff/dodat_45_060202(2).htm)
3. <http://dentalplus.zp.ua/свободный-мягкотканый-аутотранспл/>

ПРОЛОНГОВАНЕ ЗНЕЧУЛЕННЯ ПРИ ХІРУРГІЧНОМУ ЛІКУВАННІ ПАХВИННИХ ГРИЖ

Бенедикт В.В.

доктор медичних наук,
професор кафедри хірургії факультету післядипломної освіти
Тернопільського національного медичного університету
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України;

Гнатюк М.С.

доктор медичних наук,
професор, завідувач кафедри оперативної хірургії та клінічної анатомії
Тернопільського національного медичного університету
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України.

Павлишин А.В.

кандидат медичних наук,
доцент кафедри загальної хірургії
Тернопільського національного медичного університету
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України.

Продан А.М.

кандидат медичних наук,
асистент кафедри хірургії факультету післядипломної освіти
Тернопільського національного медичного університету
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України;

Ключові слова: пахвинна грижа, пролонгована анестезія.

Keywords: inguinal hernia, prolonged anesthesia.

Оперативне лікування пахвинних гриж супроводжується в післяопераційному періоді болем різної інтенсивності. Існують безліч методів знечулення у хворих в післяопераційному періоді.

Кількість хворих з післяопераційним болем за даними літератури [2] не має тенденції до зниження, а число пацієнтів з болем, який розцінюється, як «жорстокий», збільшився у 2,5 рази [1].

Виражений больовий синдром після операції спостерігається у 30-75 %

випадків [3]. Післяопераційний біль перешкоджає ранній активізації та мобілізації пацієнтів після герніопластики, а нерідко є причиною тривалого больового синдрому [4].

Відомими способами моделювання прологованого знечулення в післяопераційному періоді є використання опіоїдних препаратів. При призначенні цих препаратів часто спостерігають нудоту, блювоту, запори, виражений седативний ефект і розвиток звикання до наркотичних медикамен-

тив. Введення зразу після операції препарату Моваліс[®] в дозі 15 мг, внутрішньом'язово нівелює ці побічні ефекти та не потребує багаторазового введення. Тому для покращення якості життя в ранньому післяопераційному періоді нами запропоновано спосіб пролонгованої анестезії хворим з пахвинними грижами.

У всіх випадках операційні втручання виконувались в умовах спінальної анестезії.

Під час операції після накладання медіальних швів на зовнішній апоневротичний край піхви прямого м'яза живота до місця прикріплення нижньої ніжки пахвинної зв'язки до лобкового горбка вводимо 1,0 – 3,0 мл розчину анестетика (лонгокаїн 2,5 мг/мл). Після чого зав'язуємо попередньо накладнені шви з наступним виконанням пластики пахвинного каналу.

Анатомічним обґрунтуванням доцільності місцевого введення анестетика є особливості топографії ділянки лобкового горбка, де локалізовані переважно тверді структури (окістя, волокна апоневрозу зовнішнього косоного м'яза живота, пахвинна зв'язка, міжніжкові волокна), що збільшує час всмоктування введенного медикаметозного середника і пролонгує його дію.

Запропонований спосіб моделювання пролонгованого знечулення при пахвинній герніопластичі використано

у 17 пацієнтів з пахвинною грижею. Клінічно значимих місцевих та системних ускладнень від запропонованого способу не було зареєстровано.

Тривалість знечулення була до 24 годин і зумовлена, ймовірно за рахунок тривалого розсмоктування анестетика в апоневротично-кістковій ділянці. Наркотичні медикаменти не використовувалися. Аналгетики та протизапальні нестероїдні препарати вводились одноразово при потребі на другу – третю добу після операції.

Пролонгована інтраопераційна анестезія дає можливість ефективно усунути післяопераційний біль, відмовитись від наркотичних анальгетиків, сприяти ранній мобілізації пацієнта.

Література

1. Бишовець, С. М., Орел, В. М., & Гаєвський, К. В. (2013). Стан гемодинаміки та глікемії при тотальній інтравензній анестезії в абдомінальній хірургії. Біль, знеболювання і інтенсивна терапія, (2), 58-63.
2. Івашук, С. І., Хомко, О. Й., Крикливець, М. Д., & Хомко, О. О. Деякі аспекти курації хворих при виконанні планової пахової герніотомії у стаціонарі короткого перебування.
3. Voiko, V. V., & Parkhomenko, K. Y. (2021). Пролонгована місцева анестезія при інгвінальній герніопластичі. Шпитальна хірургія. Журнал імені Л. Я. Ковальчука, (4), 89–93.
4. Chauvin, M. (1999). Postoperative patient management. Pain after surgical intervention. Presse medicale (Paris, France: 1983), 28(4), 203-211.

UDC 7.03+79

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7803-9181>

SCULPTURE IS A FORM OF MANIFESTATION OF THE MYTHOLOGICAL WORLDVIEW IN THE CULTURE OF ANCIENT GREECE

Chumachenko Olena

 Ph.D., Candidate of Cultural Studies (Ukraine) lecturer of department of Art Examination National Academy of Culture and Arts Management

Sculpture as a form of manifestation of the mythological worldview in the culture of ancient Greece is examined in this article. The purpose of the article consists of to explore sculpture as a form of manifestation of the mythological worldview in the culture of ancient Greece. The scientific novelty of the work is that for the first time the essence of the sculpture as a form of manifestation of the mythological worldview in the culture of ancient Greece.

Key words: art, sculpture, mythological worldview, interpretation, ancient culture.

Sculpture is a form of expression of cosmocentric worldview in the culture of ancient Greece, was considered a manifestation of the divine gift, the artist's ability to be a mediator between God and man. This research was studied by V. Blavatsky, J. Vasari, O. Losev, E. Kenny, M. Krause, B. Croce, D. Nedovich, Pausanias, E. Panofsky, Pliny, V. Shestakov.

Ancient culture from its inception was characterized by some features among which mythology was in the first place. Sculpture in the context of ancient culture was mostly associated with the mythological aspect, the ideal-bodily, sculptural worldview was accompanied in ancient culture by a constant belief in fate and rock, the sculptor was a mediator between gods and people. But over time man begins to be seen not only as a work of nature, but also capable of transforming this nature, capable of transforming reality. In ancient Greece Olympic Games were

held, in honor of which statues of gods and victors were erected. Spectacle, in ancient Greece had an important religious significance, because these spectacles there were ritual sacrifices in honor of Zeus and other gods (according to Strabo and Pausanias, the architect Libon began building a temple decorated with a statue of Zeus Olympian work by Phidias) [4]. In Athens, in honor of the spectacles during the Great Panathenaic, a temple of Demeter was created with sculptures of her daughter and Bacchus holding a torch, near the temple is a sculptural group – Poseidon competes with the giant Polybot.

The Praxiteles embodied the cult of Dionysus in his works. Pliny notes that the Praxiteles created sculptures «Menad», which accompanied Dionysus [5]. In many Greek cities, associations of menads were formed to take part in spectacles during the celebration of the cult of

Dionysus. The Praxiteles also portrayed Caryatids, Lacedaemonian girls who performed religious dances at spectacles dedicated to Artemis.

The Greek polis had a sculptural character, O. Losev noted that in the culture of antiquity the activity was determined by its generic feature, the personification of which was the «human living body» [2, 381]. Sculpture has always been highly valued in ancient Greece, sculpture was considered not only as an art form, but also as a general method of creating an artistic image in all aspects of Greek art, philosophy and science. «We see the plastic nature of ancient art and literature at first glance at antiquity» – says O. Losev in his book «History of Ancient Aesthetics» [3, 50]. The most striking achievement of ancient art is exclusively sculpture, as the embodiment of the ancient cosmos, the ancient society.

The ancient cosmos is one plastic figure or statue, there is no branch of culture where this plasticity has not manifested itself. The slave-owning formation created in antiquity a living experience of the bodily understanding of life and being, and it was it that prompted ancient consciousness and ancient crea-

tivity to plasticity, namely to the sculptural embodiment of all that exists. All the economic and social life of the ancient world had a sculptural characteristic, which created a real life base. Because in the ancient consciousness the beautiful physical body was the main category, the beautiful physical body is the basic meaning of being.

References

1. Losev A. (1979). History of antique aesthetics. Early Hellenism. Moscow: Art [in Russian]
2. Losev A. (1991). Philosophy. Mythology. Culture. Moscow: Politizdat [in Russian]
3. Losev A. (1963). History of antique aesthetics. Early classics. Moscow: Higher school [in Russian]
4. Pausanias. (1996). Description of Hellas. Transl. from greek by S. Kondratyev, edited by E. Nikityuk, executive editor prof. E. D. Frolov]. SPb.: Publishing House «Aletya». URL: <http://ancientrome.ru/antlitr/t.htm?a=1385000100>
5. Pliny. (1994). Natural science. About art. Ed. prepare G. Taronyan. Moscow: Ladomir [in Russian]
6. Pliny. (2008). Natural history. Transl. By N. M. Podzemskoy. Moscow: Direct-Media [in Russian]
7. Shestakov V. (2015). History of art: from Pliny to the present day. Moscow.: Lenand [in Russian]

СТРАТЕГІЇ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ПОЛІТИКА ЯК УМОВА ЙОГО ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Чайкіна Н.О.

PhD, к. психол. н., доцентка кафедри психології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Представлено психологічне розуміння стратегій самопрезентації політика в його політичній кар'єрі. Аналізуються скриті механізми взаємодії між реальним і ідеальним образом «Я»-політик в його «Я-концепції». Для політичного діяча у «Я» – як суб'єкт політичного процесу фіксується зміст досвіду участі у політичній діяльності; у «Я» – усвідомлене фіксується самоконтроль і самопрезентація політичних дій; у «Я»-концепції фіксується погляд на те, яким його бачать виборці і яким політик сам себе бачить. Розглядається взаємозв'язок між типом особистості політика, його потребою у владі і обраними стратегіями презентації себе перед виборцями.

Ключові слова: політичний діяч, «Я-концепція», стратегії самопрезентації, імідж, тип особистості, потреба у владі.

Key words: politician, “I-concept”, self-presentation strategies, image, personality type, the need for power.

Постановка проблеми. Проблема самопрезентації особистості є одним із напрямків соціально-психологічного аналізу поведінки людини в навколишньому середовищі, особливо у контексті дослідження адаптивних стратегій особистості, а також впливу соціального середовища на формування особистісного стилю поведінки людини. Часто людина прагне презентувати назовні ті якості, які вона бачить у своєму «ідеальному Я», але якщо такі прагнення вимагають великих зусиль, то людина йде по більш раціональному шляху, коли через зовнішній вигляд можна досягти швидкої популярності й максимального

результату. Самопрезентування це процес створення власного іміджу, який відповідає заданим властивостям та перетворює вже існуючий імідж з метою досягнення поставленої певної цілі.

Імідж – емоційно забарвлений стереотип сприйняття масовою свідомістю будь-якого явища або певної особи (наприклад, імідж політичного діяча тощо) [7]. Створення політичного іміджу кандидата починається перш за все з формування його «Я-концепції», як уявлення про власні здібності, про можливості взаємодії з іншими людьми, з оточуючим світом; уявлення про цілі і ідеали, які мають

позитивний і негативний напрямок [К. Роджерс, 6]. Тому дослідження стратегій самопрезентування себе політичним діячем дає змогу зрозуміти скриті механізми взаємодії між реальним і ідеальним його образом «Я» – політик.

Виклад основного матеріалу. В науковій літературі достатньо часто можна зустріти поняття «самопрезентація», зміст якого зводиться до технологій демонстрації соціальних властивостей особистості іншим з метою визвати у них симпатію. Стратегії самопрезентації використовують, коли створюють такий образ, який на рівні розуміння людини показує його з найкращої сторони. Першочергова мета самопрезентації – переконати аудиторію діяти в потрібному напрямку або відповідати на інформаційні впливи. Е.Джонс [цит. по 3] визначає самопрезентацію як управління враженнями, які ініціатор визиває у цільової аудиторії, з метою підтримки чи посилення свого впливу на неї.

Дж. Мід [5], який розвиваючи ідеї У. Джеймса, зазначав, що в процесі соціальних інтеракцій індивіди розкривають різні „Я” для різних людей, щоб показати свої найкращі сторони або справити на них сприятливе враження про себе. Образ „Я” виступає регулятором усіх особистісних і характерологічних процесів, які проявляються у різних формах поведінки. На наш погляд, для політичного діяча у „Я” – як суб’єкт політичного процесу фіксується зміст досвіду участі у політичній діяльності; у „Я” – усвідомлене

фіксується самоконтроль і самопрезентація політичних дій; у „Я” – концепції фіксується погляд на те яким його бачать виборці і яким політик сам себе бачить. Тобто «Я-концепція» в розумінні У. Джеймса – це динамічна система уявлень людини про себе, в яку входить усвідомлення власних якостей (фізичних, емоційних і інтелектуальних), самооцінка, а також суб’єктивне сприйняття зовнішніх факторів, які впливають на дану особистість [2].

Більш того, Дж. Мід та його послідовники дотримувалися ідеї про те, що особистість є набором засвоєних ролей, які успішно підбираються та програються у різноманітних ситуаціях взаємодії. Роль характеризує спосіб поєднання в поведінці особистості соціальних та індивідуальних тенденцій. Обидва функціональні аспекти ролі – гра (відповідність очікуванням, нормі) і схвалення (погляд на себе) в життєдіяльності політика спрямовані на власну привабливість в очах виборців.

Політичні діячі вважають, що для того, щоб досягти успіху, необхідно позиціонувати риси та властивості, які є привабливими для інших людей. Американські вчені проводили дослідження ступеня важливості зовнішнього вигляду політичного діяча для виборців. Роберт Франклін з Університету Андерсона та його колеги ближче дослідили, які риси обличчя будять симпатії у старших і молодших виборців Америки і з якою ймовірністю на підставі цих переваг мож-

на передбачити результати голосування. Їх результати виявили: учасники наважувалися голосувати за політика, чиє обличчя їм здавалося компетентним, привабливим і гідним довіри. Що вище оцінювані ці позитивні риси певного політика, то більшою була ймовірність, що за нього проголосують насправді [3].

Для політиків правильно побудована публічна поведінка, публічна діяльність і «презентація» себе – запорука успішного функціонування у політичному середовищі, й у цей час взаємозв'язок «Я-концепції» і наявної самопрезентації набуває певного загострення та особливо акцентується. Найбільш обґрунтованою є концепція відомого дослідника феномена самопрезентації Р. Баумейстера [9, с. 44], який виділяє дві стратегії: «догоджальну» та «самоконструюючу». «Догоджальна» стратегія спрямована на те, щоб виставити себе у сприятливому світлі в очах оточення, тобто суб'єкт прагне діяти відповідно до специфічних цінностей «своєї» аудиторії й за це отримати від цієї аудиторії винагороду. У такій стратегії самопрезентації дуже низька ситуативна стійкість, оскільки вона цілком залежить від оточення. Людина не просто засвоює точку зору оточуючих щодо себе самої, але й поводить відповідно до неї. На наш погляд така стратегія може привести до психічної інфляції політика. коли він за будь яку ціну прагне розширити свою особистість [Н.О. Чайкіна 2013, 8]. Друга стратегія – «самоконструююча»: ори-

єнтована на зміцнення й підтримку суб'єктом свого ідеального «Я» на підставі особистих цілей та ідеалів. Такий тип політиків менше схильний до змін, оскільки «ідеальне Я» – відносно стабільне і стійке утворення [9, с. 45].

Одним із чинників, що визначають самопрезентацію – є соціальний контекст, в якому вона реалізується. У свою чергу, соціальні норми та цінності, які існують в суспільстві, визначають допустимі межі проявів демонстративної поведінки. Самопрезентація поведінки завжди спрямована на те, щоб створити сприятливе враження про себе, яке б відповідало чийсь ідеалам, тому й відносять її до прагнення людини представити бажаний образ як для зовнішньої аудиторії і (інші люди), так і для внутрішньої аудиторії (самого себе) (С. Шленкер, цит. по 7), тобто, іншими словами, людина працює над створенням власного позитивного іміджу.

Щоб підтримати свій імідж та утвердити його, політик пробачає, виправдовує себе або вибачається перед іншими, тим самим вчиться керувати враженнями про себе і проявляє себе як певний тип особистості. С.Каверін виділив п'ять типів особистості політиків відповідно потребі у владі: нонконформіст потребує сильну волю, конформіст – має гедоністичні потреби, диктатор – потреби у самоствердженні, авантюрист – потреби у самовираженні, демократ – потреба бути особистістю [4]. На наш погляд існує взаємозв'язок між типом особистості, потребою у владі і обраними стратегі-

ями презентації себе перед виборцями, а саме:

1. Нонконформісту завжди іміджмейкери формують «штучний» образ політика: через образ фізичного «Я» – образ тіла, обличчя, зачіски, одягу, сексуальної привабливості, тому невпевненість політика у власні наміри та для досягнення безпеки часто ховається за зовнішніми атрибутами іміджу.

2. Конформіст нерідко самопрезентує себе на фоні електорату, з яким він обнімається, цілується, дарує подарунки, тому невпевненість політика у власні позитивні емоції часто ховається за прагненням отримати від електорату емоційну підтримку і «винагороду».

3. Диктатор часто самопрезентує себе через каральні санкції проти опозиціонерів, тому страх втратити владу нерідко ховається за войовничими діями для досягнення престижу, поваги і визнання.

4. Авантюрист часто самопрезентує себе через популістські висловлювання, риторику, політичне базікання, тому страх низької оцінки його політичної діяльності і прагнення до позитивної уваги часто зумовлює його здійснювати ризиковані дії заради ризику, для досягнення значимих результатів.

5. Демократ часто самопрезентує себе через обговорення власних намірів на круглих столах, конференціях, зустрічах «без краваток», зверненнях до електорату.

Висновок. Стратегії самопрезентації любого політика необхідно роз-

глядувати через спосіб організації власної поведінки, на яке впливає його суб'єктивне (феноменальне) сприйняття і пізнання дійсності. Тому любий політик відповідає за те, що він в даній реальності уявляє. Стратегії самопрезентації політика мають свої особливості: з однієї сторони вони спрямовані на зниження напруженості, на збереження власного «Я» і пошуку симпатій електорату, а з іншої сторони – на підвищення напруженості, тому що його поведінка мотивується зміненими обставинами політичної ситуації. Політичному діячу необхідно визначити силу власних особистісних і професійних потенціалів з метою обрання найбільш ефективних стратегій їх застосування. Важливо щоб самопрезентація політика не була «штучною», а лише підкреслювала важливі професійні й особистісні якості.

Література:

1. Аронсон Э. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме / Э. Аронсон, Т. Уилсон, Р. Эйкер. СПб.: Прайм-Евразия, 2002. 560 с.
2. Джеймс, Уильям. Принципы психологии. Глава X. Сознание Я / пер. В. Г. Николаева // Личность. Культура. Общество. 2018. Т. XX. Вып. 1–2. № 97–98. С. 24–48.
3. Зимбардо Ф. Социальное влияние / Ф. Зимбардо, М. Ляйппе. СПб.: Питер, 448 с.
4. Каверин С.Б. Потребности власти. М., 1991.
5. Мид Дж. Г. Избранное: Сб. переводов / РАН. ИНИОН. Центр социал. науч.-информ. исследований. Отд. социоло-

- гии и социал. психологии; Сост. и переводчик В. Г. Николаев. Отв. ред. Д. В. Ефременко. М., 290 с. (Сер.: Теория и история социологии).
6. Роджерс К. Свобода учиться / Карл Роджерс, Джером Фрейберг; Науч. ред. А.Б. Орлов; (Пер. с англ. Орлова С.С. и др.). М.: смысл, 2002. 527с.
 7. Почепцов, Г. Г. Имидж-мейкер. Паблрилейшнз для политиков и бизнесменов / Г. Почепцов. К.: РА Губерникова, 1995. 236 с.
 8. Чайкіна Н.О. Вплив «Я»-базового і «Я»-ситуаційного на адаптивну стратегію особистості / Психологія і особистість: науковий журнал. № 1(3), Полтава-Київ, 2013. С.45 – 58.
 9. Baumeister R.F., Tice D.M. Pole of self-presentation and choice in cognitive dissonance unde foreed compliance. N.-Y., 1984.

PRODUCTIVE WAYS OF FORMING NEOLOGISMS IN IN ADVERTISING INDUSTRY

Dziubina O. I.

Doctor of Philosophy, Associate professor
Ivan Franko National University of Lviv

Tatarovska O. V.

Doctor of Philosophy, Associate Professor
Ivan Franko National University of Lviv

Dudok R. I.

Doctor of Philological Sciences, Professor
Ivan Franko National University of Lviv

Constant vocabulary replenishment is the essential condition for language development. Being the best representation of language dynamics, it is directly influenced by extralinguistic reality and changes affecting it. Modern linguistic science considers the process of word formation as the form of language functioning necessary for vocabulary organization as well as the specific means of reality representation. Garnering much attention is the role of neologisms as language development indicator, which reflects its adjustment to changes caused by extralinguistic factors, and its functioning as well. The occurrence and functioning of new words is a subject of systematic research. A great deal of currently available information has been researched and published by L. Bondar, N. Drabov, E. Kusch, N. Moisieieva, Y. Zatsnyi, A. Yankov who contributed greatly to linguistic science.

Neology, which has long been classified as a branch of linguistic science, still has difficulty adopting one clear definition of the polysemic term “neologism”.

Different points of view are to be taken into account which resulted in the ambiguity of this term [5, p. 59]. There are two approaches to its interpretation suggested by H. Kozmyk. According to the first one, the notion “neologism” embraces new words coined following all word formation rules and patterns present in a specific language, which denotes new, unknown or earlier nonexistent notions, objects or reality. On the other hand, new meanings for the existing words or synonyms to common notions are also referred to as neologisms [5, p. 14]. The same problem is faced while attempting to classify new words. It is different approaches and criteria for differentiation of neologisms that keep scientists from adopting universal classification of new words. Having studied previous experience in published articles, we may conclude that neologisms fall into several categories:

– according to word formation method there are lexical, semantic neologisms and new collocations [3, p. 6];

– according to origin there are new coinages and nonce words [8, p. 5];

– according to purpose, there are nominative and stylistic neologisms [10, p. 276].

The paper deals with neologisms in the sphere of tourism. The aim is to identify neologisms in advertising vocabulary.

In the given article we are going to look into the neologisms in the sphere of tourism, which emerged in the 1990s and later. We have chosen the most commonly used lexical units in advertising terminology, dictionaries, articles on advertising being used as a source.

The major ways of word formation in English are as follows:

b) adding new senses to already existing words (semantic neologisms);

c) compounding;

d) shortening;

e) blending;

f) affixation.

One of the most productive way of word formation is **shortening**. Shortening is the process of subtracting phonemes and / or morphemes from words and word-groups without changing their lexicogrammatical meaning. Word shortening in the English language can be done in many ways. Abbreviation is quite productive way of word formation in Advertising Industry.

Abbreviation is a process of shortening the result of which is a word made up of the initial letters or syllables of the components of a word-group or a compound word.

Acronymic abbreviation (acronym) is a shortening which is read as a succession

of the sounds denoted by the constituent letters, i.e. as if they were an ordinary word. Shortenings can be found in such terms as [5]:

CRM – Customer Relationship Management. A set of software programs that lets companies keep track of everything they do with their existing and potential customers.

CRO – Conversion Rate Optimization. The process of improving your site conversion using design techniques, key optimization principles, and testing. It involves creating an experience for your website visitors that will convert them into customers. CRO is most often applied to web page or landing page optimization, but it can also be applied to social media, CTAs, and other parts of your marketing.

CTA – Call-to-Action. A text link, button, image, or some other type of web link that encourages a website visitor to take an action on that website, such as visiting a landing page to download a piece of content.

GA – Google Analytics. A service by Google that generates detailed statistics about a website's traffic and traffic sources, and measures conversions and sales. Marketers use it to get to know their audience, trace their customers' paths, and make a visual assessment of how visitors interact with their pages.

The process of simultaneous combining and shortening is called **blending**. There is a great number of examples of such words:

Advermation (advertisement + information) – an advertisement that provides

detailed information about a product. E. G. *Walston's slim volume catalogs scores of terms not (yet) found in Webster's, from "advermation" (a possible successor to "infotainment") to "zitcom" (what your teenagers are watching after school when they're supposed to be starting their homework).* Andrew Cassel, "The Economy column: Growing market for euphemisms," he Economy column: Growing market for euphemisms," Philadelphia Inquirer (Pennsylvania), September 22, 2006;

advertecture (advertising + architecture) – advertisements posted on the walls of buildings. For example: The Flatiron mural is a... mural. The Adelaide rock face is an ad. But what an ad. No mere TV blurb dropped into a sitcom; nor a placard on a bus, or even a billboard. This is monumental, in a league with the pyramids or a medieval cathedral: This is monumental advertecture. Rick Salutin, "The omnipotent voice of the Great God, Business," *The Globe and Mail*, March 28, 1997.

One more productive way of word formation is **compounding**. Compound words are formed when two or more lexemes combine into a single new word. Compound words may be written as one word or as two words joined with a hyphen. For example [6]:

tunnel advertising – an advertisement consisting of a series of illuminated screens in a subway tunnel, each projecting one image from a sequence to create an animation effect as the train goes by. For Example: *Submedia's tunnel advertising technology is based on a 19th century English toy – the zoetrope – which makes*

images inside a revolving cylinder appear to move, and passengers would view the illuminated ads as a train goes by. – Anthony Tran, "US operator animated on moving picture subway ads," *The Standard*, October 6, 2003.

bandit sign – an illegal commercial sign posted in a public area.

virtual advertising – computer-generated ads, logos, and products that are superimposed on a live video feed or inserted into a completed movie or television show.

One more productive way of word formation is affixation. Affixation is the morphological process in by which bound morphemes are attached to a roots or stems to mark changes in meaning, part of speech, or grammatical relationships. Affixes take on several forms and serve different functions. Here are some examples [7]:

pop-under – a website ad that opens in a separate browser window hidden under the current browser window. For example: *Tilting toward the obnoxious is a new format dubbed the 'pop-under' that hides behind your Web browser's main window and surprises you when you try to close the browser. Pop-under ads hawking a 'Tiny Wireless Video Camera' were shown so many times last month that X10.com, the camera maker, was the fifth most heavily trafficked site on the Web, according to Jupiter Media Metrix.* – Leslie Walker, "Online Advertisers Tinker to Find Gimmicks That Sell," *The Washington Post*, June 21, 2001

To sum up, neologisms represent active changes in society and dynamic

trends in language. They are the driving force that triggers language development. Most of the investigated morphological lexical units were formed by means of abbreviation, blending, compounding and affixation. There are also a lot of examples of semantic neologisms in advertising Industry.

Literature

1. Coleman J. *The Life of Slang* / J. Coleman. – Oxford: Oxford University Press, 2012. – 368 p.
2. Herring S. *Computer-Mediated Conversation: Introduction and Overview* [Електронний ресурс] / S. Herring // *Language @ Internet*. – 2011. – Vol. 8. – Режим доступу: <http://www.languageatinternet.org/articles/2011/Herring>. Дата доступу: 11.09.2021.
3. Livingstone S. *Risky Social Networking Practices Among – Underage Users: Lessons for Evidence-Based Policy Communication* / S. Livingstone, K. Ólafsson, E. Staksrud // *Journal of Computer-Mediated Communication*. – 2013. – Vol. 18 (3) – P. 303–320.
4. *Slang Dictionary – Text Slang, Internet Slang, & Abbreviations* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.noslang.com/dictionary/>.
5. *Urban Dictionary* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.urbandictionary.com/>
6. *Word Spy* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wordspy.com/>
7. Дзюбіна О. І. Диференціальні ознаки неологізмів і okazіоналізмів / О. І. Дзюбіна // *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивнодискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: матер. міжнар. наук.-практ. конфер. (17 квітня 2014 р.)*. – К.: Вид. Кафедра, НТУУ «КПІ», 2014. – С. 105–106.
8. Dziubina O.I. *The thematic distribution and emotional evaluation of Twitter and Facebook slang neologisms* / O. I. Dziubina // *Kraków: Zbiór artykułów naukowych (30.01.2016–31.01.2016)*. – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. “Diamond trading tour”, 2016. – S. 57–58.
9. Dziubina O.I. *The influence of the internet-related affixes on the formation of computer neologisms* / O.I. Dziubina // *Volgograd: Science and World, International scientific journal. Philological sciences*. – 2014. – Vol. II. – № 3 (7). – P. 148–150.
10. Dziubina O. I. *The emergence and functioning of neologisms in the sphere of pop music culture* / O. I. Dziubina // *Cutting edge-science: international scientific and practical conference (August, 2020 Shawnee, USA)*. – Shawnee ; USA: Primedia E-launch, 2020. – P. 155–157.
11. Дзюбіна О. І. Класифікація, структура та функціонування Інтернет-мемів в соціальних мережах Twitter та Facebook / О. І. Дзюбіна // *Молодий вчений. Сер.: Філологічні науки*. – 2016. – № 2 (29). – С. 375–379.

ГЕОДЕЗИЧНІ РИЗИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ-ТЕХНОЛОГІЙ

А.В. Колодійчук

к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Ключові слова: геодезія, безпілотник, дрон, стартап, ризики, промисловість, роботи, геологічна розвідка, підприємство.

Keywords: geodesy, drone, startup, risks, industry, works, geological exploration, enterprise.

В розрізі рельєфних роботизованих систем використовуються не лише сухопутні апарати, але і безпілотні літальні роботи-дрони. Показовим у цьому сегменті, на наш погляд, є картографічний безпілотник UX11 фірми “Delair”, що володіє високою обчислювальною здатністю для обробки відзнятих зображень в режимі реального часу. Безпілотник має зв’язок з диспетчерською станцією на землі у вигляді 3G-4G зв’язку, через який він передає користувачу зібрані і опрацьовані вже аеронавігаційні дані. Починаючи з берлінської виставки “INTERGEO-2017” у вересні 2017 р., робот встиг себе добре зарекомендувати у сфері геопросторового моделювання. Інший приклад – легкий безпілотник “Atmos Marlyn”, який здатен наносити дані на карту в 10 раз швидше, ніж інші апарати подібного профілю, навіть в мовах сильного вітру (як відомо, такі апарати працюють на висоті 120 метрів над поверхнею землі). Цей робот являється стартапом-дітищем Технологічного університету Делфта. Він може покри-

ти територію в 1 квадратний кілометр за півгодини і здатен працювати автономно. Ризики від застосування таких апаратів: травмування користувачів та інших людей при неправильному користуванні, механічні поломки апаратів. Будь-якої серйозної чи відчутної шкоди для екології такі апарати не несуть.

Для вирішення конкретно-прикладних задач геодезичного спрямування у сферах сучасної промисловості, сільського господарства, будівництва, проведення прикладних геолого-грунтових досліджень, необхідний спеціальний набір приладів (в певних випадках – роботів), здатних працювати в автономному форматі в різних кліматичних умовах. Зокрема, мова йде, в першу чергу, про проведення тунельних робіт, інженерні вимірювання і розрахунки, зміни стану деформацій, монтаж конструкцій, виконання земляних та ремонтних робіт, дослідження ґрунтів, вимірювання фасадів споруд, проведення робіт у важкодоступних місцях, облаштування

фундаментів, спорудження мостів та естакад і т.д. До цього набору приладів належать технічні GPS-засоби, що дозволяють точно визначити координати певної точки на заданій місцевості, а також оптичні прилади для вимірювання відстаней, вертикальних й горизонтальних кутів, підвищень вертикальних точок. До останніх відносяться лазерні й оптичні нівеліри, лазерні далекоміри, електронні тахеометри, теодоліти. Майже у всіх цих приладах в їх сучасному виконанні закладена сильна ІКТ-основа. Нівеліри призначені для побудови площин за допомогою лазерних променів. З міліметровою точністю за принципом вимірювання проміжку часу, за який лазерний промінь проходить від випромінювача до заданого об'єкта і назад, працюють лазерні далекоміри, якими геодезисти розраховують відстані між об'єктами на місцевості. Відстані, а також величину вертикальних і горизонтальних кутів, перевищення точок по вертикалі, визначають за допомогою теодолітів. Не лише збір необхідних геодезичних даних в польових умовах, але й безпосереднє кодування отриманої інформації на місці, проводять електронними тахеометрами. Для аналізу ґрунтів на сьогодні існує цілий асортимент цифрових приладів, які створені фірмами "Sensorex", "Horiba", "Luster Leaf" "Milwaukee", "Xiaomi" тощо. Ці тестери та аналізатори призначені для виміру різноманітних параметрів ґрунту: рівень кислотності ґрунтів рН, температура, вологість, освітленість, плідність, на-

самперед рівень вмісту азоту, калію та фосфору у ґрунті. Ризики ІКТ в даному випадку в основному стосуються можливості роботи обладнання в різних погодних умовах, а також безпеки для обслуговуючого роботу обладнання персоналу. Для точного й своєчасного виявлення рухів земної кори, пошуку закономірностей тектонічних зрушень, аналізу сейсмоактивності, моніторингу деформацій гірських порід у літосферній оболонці Землі, необхідні високотехнологічні прилади тектонічної й сеймотектонічної розвідки. ІКТ-прилади тут потрібні для здійснення еколого-геологічного картографування сеймотектонічно-критичних територій з максимально повним врахуванням і відображенням усіх геодинамічних характеристик екосистем, виявлення поточної гідрогеологічної ситуації на місцевості, комп'ютерного моделювання ландшафтно-геохімічної будови досліджуваної території, прогнозування екологічних ризиків від змін описаних вище умов і врахування їх у планах комплексного соціально-економічного та екологічного розвитку досліджуваної території та розташованих на ній населених пунктів. В Україні такий досвід літомоніторингу існує ще з 1984 року, коли був відкритий перший в СРСР науковий профільний літомоніторинговий центр у Криму на місці Нікитської розколини. В США, наприклад, подібні дослідження ведуться передусім в районі розлому Сан-Андреас у їхньому західному штаті Каліфорнії, які активізувалися в останні три десятиліття, для запобі-

гання надто негативних наслідків після землетрусу Лома-Прієта, що стався поблизу міста Сан-Франциско у 1989 році. Останнім вагомим результатом таких досліджень став прогноз можливого тектонічного семибального зрушення, що може статися у найближчі 10 років у районі 83-кілометрового розлому Хейворд, саме там де знаходиться місто Сан-Франциско, а в зоні ризику нині перебувають 150 тис. домів і півмільйона людей.

Можна зробити висновок, що літосферні ризики впровадження ІКТ дуже часто недооцінюють, а частіше всього їх

негативний вплив просто ігнорують. Це призводить в підсумку до великих збитків для екології регіонів та національного господарства, оскільки забруднює родючі ґрунти та підземні води, зокрема спричиняє їх теплове, хімічне та радіоізотопне забруднення, що в результаті вкрай негативно відбивається на якості життя населення цих територій.

Література

1. Колодійчук А. В., Чобаль Л. Ю., Молнар О. С., Данило С. І. Транснаціональні корпорації в таблицях і схемах: навчальний посібник. Львів: Вид-во ННВК "АТБ", 2020. 182 с.

ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ СМАРТ-КОНТРАКТІВ

Миронець О.М.,

к.ю.н., доцент кафедри конституційного і адміністративного права,
Юридичний факультет, Національний авіаційний університет, Україна

Панченко І.В.,

здобувач вищої освіти другого «магістерського» рівня,
Юридичний факультет, Національний авіаційний університет, Україна

Діджиталізаційні процеси світового масштабу мають наслідками різного роду інноваційні досягнення людства, які значно спрощують його комунікаційну складову. Зазначене стосується також і сфери ділового спілкування, що можна прослідкувати на прикладі smart-контрактів. Зважаючи на прогресуюче поширення їх використання, актуальним є дослідження їх природи з юридичної точки зору.

На думку, Ющенко Н.Л., smart-контракт, як один зі способів передавання і збереження даних у блокчейні, є програмним кодом, який записується і виконується на всіх вузлах мережі одночасно й з однаковим результатом. Код лежить у блокчейні: можна подивитися, як він працює й які виходять результати [1, с. 272].

Як зауважують Тарасюк А., Тамашев Г., термін «smart contract» ввів Нік Сабо, який ще у 1996 році визначив, що це певний набір цифрової форми, який включає протоколи, у межах яких сторона виконує перед іншою стороною певні зобов'язання [2].

Окремі smart-контракти дають змогу повністю відмовитися від посередників під час здійснення транзакцій, оскільки беруть на себе роль неза-

лежної білінгової або договірної системи [1, с. 272].

Досить цікавим для осягнення їх правового природи є їх порівняння з «паперовими» договорами за наступними критеріями. 1). За носієм інформації: smart-контракт – це комп'ютерний алгоритм на платформі блокчейн, а стандартний паперовий договір – це папір; 2). За обґрунтуванням: для smart-контракту – це програмний код, а для стандартного паперового договору – це норми права; 3). За можливістю зміни умов: у випадку укладення smart-контракту не можна змінити умови чинного контракту, а у випадку стандартного паперового договору – можна переписати, змінити, доповнити, інтерпретувати; 4). За складністю складання: для smart-контракту – висока, часто потрібен програміст, а для стандартного паперового договору – середня, іноді потрібен юрист; 5). За виконанням умов: при укладенні smart-контракту виконуються його умови автоматично усіма учасниками, а при укладенні паперового – умови можуть бути не виконані сторонами або робота може бути зроблена неякісно; 6). За застосуванням покарання: при укладенні smart-контракту – ав-

томатично при настанні певних умов, а при паперовому договорі – спори зазвичай вирішуються через суд; 7). За наявності посередників: при укладенні смарт-контракту угоди проводяться без посередників, а звичайного договору – часто необхідна допомога юриста, нотаріуса, участь державних установ; 8). За валютою розрахунків: для смарт-контрактів – криптовалюта, а для паперових – реальні гроші; 9). За часом проведення операції: практично миттєво для смарт-контрактів і вимагає часу, особливо для міжнародних операцій – для стандартних; 10). За місцезнаходженням сторін: смарт-контракт може бути підписаний без особистої присутності сторін, які можуть перебувати в будь-якій точці світу, а старндартний договір часто потребує особистої зустрічі представників сторін; 11). За ризиком шахраювання: практично виключений для смарт-контракту і невеликий для звичайного паперового договору [3].

Крім того, як зауважує Бойко Н., смарт-контракти можна швидко та зручно перевірити завдяки програмам та відслідкувати умови виконання даних договору, якщо буде відхилення або невиконання такого контракту одна із сторін завжди повідомляється та в подальшому такий контракт припиняється і в подальшому застосовуються певні види покарання [4].

Говорячи про необхідні трансформації на рівні вітчизняного правового регулювання вказаного питання, варто підтримати Пряміцина В. та Ковалік К., які вважають за доцільне вне-

сти зміни до законодавства щодо детального регулювання процедури укладення смарт-контракту та його змісту: а) розробити новий законопроект щодо правової природи блокчейну; б) створити окремий виконавчий орган для забезпечення розвитку технології блокчейну; в) внести зміни до Закону України «Про електронну комерцію», додати поняття «смарт-контракт»; г) внести зміни до Закону України «Про електронні довірчі послуги» щодо використання електронного підпису для укладання смарт-контрактів [5, с. 97].

Отже, правова природа смарт-контрактів має свої особливості, потребує їх подальшого наукового дослідження, а також відповідного реагування з боку вітчизняних законодавців та міжнародної спільноти для створення надійних юридичних основ використання вказаного виду угод в сучасних умовах.

Література:

1. Ющенко Н.Л. Розвиток блокчейн-технологій в Україні та світі. Економіка та суспільство. 2018. 9. С. 269-275. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-40> дата звернення: 27.06.2021).
2. Тарасюк А., Тамашев Г. Smart-контракти серед юристів. Юридичний науковий електронний журнал. 2017. №21. С. 94-97 URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010426
3. Що таке смарт-контракт? Простобанк Консалтинг: веб-сайт. URL: https://bankchart.com.ua/finansoviy_gid/investitsiyi/statti/scho_take_smart_kontrakt_ (дата звернення: 27.06.2021).
4. Бойко Н. Смарт-контракти – чи справді договори та чи дійсно «розумні».

URL: <http://unba.org.ua/publications/3169-smart-kontrakti-chi-spravdi-dogovori-ta-chi-dijsno-rozumni.html> (дата звернення 27.06.2021).

5. Пряміцин В. Ю., Ковалик К. І. Захист персональних даних під час укладання смарт-контрактів. Правова позиція. 2021. 1 (30). С. 94-97.

ТОРГІВЛЯ ДІТЬМИ: ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Проць Іванна Миколаївна

доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
кандидат юридичних наук, доцент
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Ямкова Тетяна Іванівна

студент освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр
(ПрАТ «ВНЗ» «Міжрегіональна Академія управління персоналом»)

Ключові слова: бідність, права людини, конфлікт, молодь, рабство.

Keywords: poverty, human rights, conflict, youth, slavery

Незважаючи на те, що зараз на вулиці 21 століття, суспільство не тільки стало гуманнішим, але й закріпило законодавчо права дітей, проте у наш час досі існують «дикі способи» заробітку грошей, один із яких – торгівля дітьми.

Основним законодавчим актом який регулює права всіх людей, а так само і дітей, є 3 стаття Конституції України, в якій зазначається, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Серед міжнародних правових актів, що захищають права дітей є Загальна Декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Конвенція про права дитини та інші. Україна підтримує дані міжнародні законодавчі аспекти, але проблема досі існує.

Можна виділити основні причини розповсюдження торгівлі дітьми в Україні:

1. *Бідність.* Бідність сама із себе є запереченням прав і основоположних свобод людини. Цю тезу дуже часто використовує у своїх промовах Генсек

ООН Антоніу Гутерріш. З ним не можна не погодитись. Бідність несе загрозу як для бідняка, так і для його оточення. Адже сама неможливість задовольнити базові потреби пригнічує гуманне начало осіб – і керівним стає інстинкт самовиживання. Злидні змушують людей здійснювати жакливі вчинки. Як от ставати злочинцем – і продавати дітей задля легкої наживи. Або самому погоджуватися на сумнівні пропозиції зловмисників, прирікаючи себе на неволю.

2. *Конфлікт на Донбасі.* Окуповані території неодноразово фігурували у звітах міжнародних організацій як край свавільного беззаконня. Через їхню непідконтрольність правоохоронним органам зростає кількість випадків торгівлі людьми, а саме рабство укорінюється. Так, згідно із даними доповіді міжнародної організації K4D (Knowledge, evidence and learning for development), із 2015 року масштабними стали примусові вивезення мешканок окупованих територій, у тому числі неповнолітніх, до країн Європи, Близького Сходу та

Центральної Азії задля їхньої експлуатації в секс-індустрії. Підтвердив такий стан справ і заступник міністра закордонних справ України Сергій Кислиця під час виступу на минулорічних відкритих дебатах у Раді Безпеки ООН.

3. *Необізнаність молоді.* У передмові ми звернули увагу на результати нещодавнього дослідження Міжнародної організації з питань міграції. Так, воно продемонструвало, що більше ніж половина українських тінейджерів здатна погоджуватися на сумнівні та ризикові пропозиції, які у результаті можуть призвести до поневолення та експлуатації. Слід розуміти, що молодь особливо чутлива до солодких брехливих пропозицій. Причини цього можуть бути дуже індивідуальними: хтось прагне легких грошей, а хтось – пригод. У будь-якому разі, рисою, що об'єднує підлітків – жертв торгівлі людьми – є їхня необізнаність та відсутність повноцінного усвідомлення тих ризиків, які можуть приховуватися за обгорткою вигідних пропозицій. Багато із них або взагалі не замислюються про вірогідність бути проданим у рабство, або вважають таку ситуацію ефемерною – такою, що буває лише в кіно, у сюжетах новин або десь у далеких країнах.

4. *Байдюкування.* У звіті про результати згаданого вище дослідження зазначалося, що найбільш вразливою категорією дітей та підлітків є ті, хто ніде не навчається або не працює. Так, перебуваючи у такій ситуації, вони

фактично виключаються із повноцінного соціального життя, яке є одним із оберегів від рабства. Окрім того, ледарство часто супроводжується незадовільним матеріальним становищем, що, своєю чергою, часто-густо стає причиною надання підлітками згоди на відверті афери та ризиковані пропозиції [2].

Основними формами торгівлі дітьми називають втягнення їх в порноіндустрію, примушування до жебракування, робота в секс-індустрії, торгівля наркотиками.

Однією з невизнаних форм торгівлі дітьми в Україні є сурогатне материнство. Згідно з даними Української асоціації медичного туризму репродуктивні технології входять до трійки найпопулярніших медичних послуг (після офтальмології і стоматології), які користуються попитом серед іноземних громадян в Україні. Однак, оскільки Закону про сурогатне материнство в Україні немає, існує чимало ризиків, які провокують порушення прав і матері, яка виношує дитину, і громадян, які очікують на цю дитину, і, зрештою, самої дитини, яка нерідко перетворюється на об'єкт купівлі-продажу. На сьогодні сурогатне материнство регулюється лише однією статтею Сімейного кодексу України, Правилами державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, а також наказом МОЗ «Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні» [3, с. 157]. Такий бізнес часто залишається в тіні, а отже порушуються чийсь права.

Звичайно, такі події залишають свій слід на житті дитини. В подальшому такі особи можуть страждати на психічні розлади, що заважають соціалізуватися та мотги самому вести доросле життя.

Основними шляхами протидії торгівлі дітьми в Україні експерти назвали:

– поширення інформації в суспільстві щодо торгівлі дітьми, просвітницькі кампанії як для дорослих, так і для дітей,

– покращення взаємодії між державою та неурядовими організаціями в цій сфері,

– єдиної чіткої системи збору статистичної інформації про кількість випадків та жертв торгівлі людьми,

– покращення соціального та матеріального добробуту українців та зміни в законодавстві,

– розвиток соціальної роботи в громадах [4].

Крім цього потрібно пам'ятати, що відповідно до кримінального кодексу України, зокрема частини 2 та 3 статті 149 «Торгівля людьми» передбачається покарання від 5 до 15 років позбавлення волі, а також статтю 150

«Експлуатація дітей» до 10 років позбавлення волі.

Проблема торгівлі дітьми стоїть гостро не тільки в усьому світі, але й в Україні. Одними із особливостей даної проблеми являються збройний конфлікт на Донбасі та популярне для іноземців сурогатне материнство. Найдієвішим способом протидії являється проінформованість суспільства, зокрема дітей, та швидке повідомлення до правоохоронних органів про виявлення таких випадків.

Список літератури:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/conv#n4178>
2. Українським дітям загрожує рабство. URL: <https://khp.org/1556115764>
3. Сучасні механізми протидії торгівлі людьми: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції 4 грудня 2020 року) / упор. Г. Я. Савчин, У. О. Цмоць. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 180 с.
4. Відомі результати дослідження «Торгівля дітьми в Україні: Продаж дітей та сурогатне материнство». URL:<https://caritas.ua/news/vidomi-rezultaty-doslidzhennya-torgivlya-ditmy-v-ukrayini-prodazh-ditej-ta-surogatne-materynstvo/>

ЗНАЧЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У ФОРМУВАННІ ВИМОВНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ

Меркулова Н. В.,

к.п.н., доцент кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Ларцева Т.О.,

здобувач вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Початковим етапом опанування грамотою дітьми дошкільного віку вважається засвоєння вміння здійснювати звуковий аналіз слів. Для того, щоб безпомилково визначити звуковий склад слова, дитина повинна оволодіти дією виділення окремих звуків слова, співвідносячи їх з узагальненими звукотипами – фонемами, а також визначати їх послідовність та кількість.

Проблема формування фонематичних процесів у дітей із порушенням мовлення є однією з найпоширеніших у логопедії. Вона охоплює виховання культури мовленнєвого слуху, вироблення вмінь розпізнавати певний звук у слові, аналізувати звуковий склад слова. Недостатність фонематичних процесів проявляється особливо яскраво в школі під час навчання письма і читання, які звичайно сприяють оптимальному перебігу процесу навчання взагалі.

Підкреслимо, що подолання фонетико-фонематичного недорозвинення досягається шляхом цілеспрямованої логопедичної роботи з корекції звуко-

вої сторони мови і фонематичного недорозвинення. Система розвитку, навчання і виховання дошкільників із фонетико-фонематичним недорозвиненням включає корекцію мовного дефекту і підготовку до повноцінного навчання грамоті.

У контексті дослідження даної проблеми зазначимо, що ознакою фонематичного недорозвитку є незавершеність процесу формування звуків, які відрізняються дрібними артикуляційними чи акустичними ознаками. Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення являє собою порушення процесів формування вимовної системи рідної мови у дітей з різними мовленнєвими розладами унаслідок дефектів сприйняття і вимови фонем. Сформовані фонематичні процеси – це запорука чіткої вимови звуків, правильної складової структури, успішного вивчення правил [1, с.271-272].

Аналіз наукової літератури та практичний досвід свідчить, що дидактична гра відіграє важливу роль у формуванні звукової культури мовлення ді-

тей дошкільного віку. Тому, що вона може бути одним із провідних засобів виховання звукової правильності мовлення дошкільників. Мовні ігри допомагають ефективно розвивати фонематичний слух, закріплювати правильну вимову, виховувати плавність мовлення, тренувати мовне дихання та м'язи органів мовлення.

Роботу з розвитку у дітей фонематичних процесів засобом дидактичних ігор умовно можна поділити на шість етапів:

– упізнавання немовленневих звуків (ігри: «Коробочки, які шумлять», «Паперові кульки», «Чудо звуки»);

– розрізнення звукокомплексів і звуків за висотою, тембром голосу, розрізнення однакових слів і фраз (ігри: «Хто мене покликав?», «Заводні іграшки», «Зіпсований телефон», «Озвуч картинку»);

– розрізнення слів, близьких за звуковим складом (ігри: «Групування за звучанням», «Придумай слово»);

– диференціація складів (ігри: «Який склад зайвий?», «Впиймай склад»);

– диференціація фонем (ігри: «Знайди спільний звук», «Впиймай звук у слові», «Який звук я тягну?», «Зачаровані звуки»);

– розвиток навичок елементарного звукового аналізу (ігри: «Назви пер-

ший звук», «Збери чарівну квітку», «Рибалка», «Потяг») [2, с.58].

Отже, фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення є однією з найпоширеніших мовленневих вад у дітей дошкільного віку. Раннє виявлення проблеми та надання дітям корекційної допомоги дає можливість скорегувати мовленнєву функцію в дошкільників та своєчасно попередити неуспішність учнів загальноосвітніх закладів. В процесі роботи з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення доцільно застосовувати дидактичні ігри та вправи, які не лише зацікавлять дитину, але й сприятимуть розвитку рідної мови, фонематичних процесів, пізнавальної сфери та збагаченню словникового запасу дитини. Для досягнення кращого результату важливими є систематичність та поетапність в роботі, які забезпечують міцне засвоєння навчального матеріалу від найпростіших завдань з розпізнавання не мовленневих звуків до чіткого розрізнення звуків на тлі слова.

Література:

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови / А. Богуш, Н. Гавриш. – К.: Вища шк., 2007. – 542 с.
2. Пінчук Ю.В. Ігри та вправи з розвитку фонематичного сприймання у дітей дошкільного віку / Ю. В. Пінчук, І. В. Сіра // Логопедія. – 2007. – № 1. – С. 58-63.

ГЕОЛОГИЯ И ГИДРОХИМИЯ ПРОЯВЛЕНИЙ МИНЕРАЛЬНЫХ ВОД ВЕРХНЕЙ РАЧИ (ГРУЗИЯ)

Мхеидзе Бадри Семенович

Грузинский технический университет Институт гидрогеологии и инженерной геологии, доктор геолого-минералогических наук, заведующий отделом гидрогеологии.

Сонгулашвили Автандил

Грузинский технический университет Институт гидрогеологии и инженерной геологии, магистр геологии, ученый.

Хвичия Лаша Александрович

Грузинский технический университет Институт гидрогеологии и инженерной геологии, химик-аналитик.

Глонти Людмила Елисеевна

Грузинский технический университет Институт гидрогеологии и инженерной геологии, доктор геолого-минералогических наук, старший научный сотрудник отдела гидрогеологии.

Аннотация

Верхняя Рача – один из горных районов Грузии. Она является составной частью южного склона Большого Кавказа.

В. Рача богата проявлениями углекислых минеральных вод, выделяющихся как многочисленностью видов, так и разнообразием химического состава.

На формирование и распространение минеральных вод В. Рачи преобладающее влияние оказывают геологические и гидрогеохимические факторы. Свиты юры и мела, слагающие территорию В. Рачи, интенсивно смяты, слои раздроблены дизъюнктивными нарушениями, иногда поставлены вертикально, породы сильно трещиноваты. Все это способствует циркуляции подземных вод даже в глинистых сланцах, являющихся в ненарушенном состоянии водоупорами.

На примере минеральных вод В. Рачи выявляется следующая закономерность: углекислые содовые воды формируются, главным образом, в сланцевой толще нижней и средней юры и, следовательно, распространены в области развития данной толщи, а минеральные воды, содержащие хлориды, формируются в комплексе карбонатного флиша верхней юры – нижнего мела и, соответственно, распространены на территории, сложенной породами карбонатного флиша.

Ключевые слова: геология, гидрогеохимия, минеральные воды.

Верхняя Рача (Онский административный район) один из прекраснейших уголков Грузии. Она находится в центральной части южного склона

Большого Кавказа, охватывая почти весь бассейн верхнего течения р. Ингури. Рельеф района высоко- и среднегорный. В нем выделяются отроги

Главного хребта Большого Кавказа – Рачинский и Шодакедельский хребты.

Помимо других природных богатств, В. Рача особенно интересна углекислыми минеральными водами, выделяющимися как многочисленностью выходов, так и пестротой химического состава.

Изучение химического состава источников минеральных вод В. Рачи имеет более вековую историю. Исследовались отдельные источники, большей частью в местечках Шови и Уцера.

Сводные данные о минеральных источниках В. Рачи собраны в работе, изданной шестьдесят лет назад [1]. В ней описаны более ста источников. Большинство из них слабоминерализованные (общая минерализация менее 2,0 г/л), вследствие чего, трудно отнести их к классу минеральных вод. Начиная с 70-ых годов прошлого века, началась разведка минеральных вод в Шови и Уцера, что привело к выявлению значительных запасов углекислой минеральной воды. Началось их более интенсивное использование, кроме расширения курортного хозяйства производился розлив Уцерской минеральной воды. Однако в смутные времена 90-ых годов прошлого века прекратилось функционирование курорта Уцера и завода розлива. Имея в виду значительные изменения в связи с минеральными водами, нами в 2020 году был проведен мониторинг проявлений минеральных вод района. *In situ* детально изучены выходы минеральных вод, сделаны полевые химические анализы, описаны геологи-

ческие условия. (Результаты обсуждаются ниже).

Территория В. Рачи характеризуется сложным геологическим строением. В северной части в виде узкой полосы обнажаются магматические и метаморфические породы доюрского возраста тектонической зоны Главного хребта Б. Кавказа. Они, в основном, представлены гранитами, гранитоидами, гнейсами, филлитами, кристаллическими сланцами. Основная часть В. Рачи сложена разнообразными породами юрского и нижнемелового возраста. Они принимают участие в строении проходящих здесь двух тектонических зон: Местийско-Тянетской и Гагрско-Джавской [2]. Нижне- и среднеюрские отложения представлены литологически одинаковыми свитами темносерых глинистых сланцев с прослоями песчаников. В восточной части района выделена т.н. Сорская свита среднеюрского возраста, сложенная карбонатными породами. В южной части района обнажаются вулканогенно-осадочные отложения средней юры (байосская толща), представленные туфобрекчиями, туфоконгломератами с редкими прослоями туфопесчаников. Большая часть района слагается флишем верхнеюрского и нижнемелового возраста, сложенным известняками, глинистыми известняками, мергелями и карбонатными песчаниками.

Б. Кавказ, находясь на стыке Аравийской и Скифской плит, испытывает сильное сжатие. Вследствие этого складчатая система его южного склона сильно измята, складки слоев пород

юрского и мелового комплексов весьма крутые, слоистыми местами поставлены вертикально и даже перевернуты, весьма часты надвиги, сбросы, сбросо-сдвиги продольного и поперечного направления. В итоге породы интенсивно трещиноваты. Именно мелкие трещины являются иногда единственным пространством циркуляции подземных вод на глубине.

Согласно гидрогеологическому районированию территории Грузии [3], В. Рача является составной частью интермассива восточного погружения гидрогеологического района южного склона Б. Кавказа. Отличительной особенностью данного интермассива является то, что наиболее глубокие подземные воды нижнего структурного этажа движутся в нем в юго-восточном направлении.

Верхний структурный этаж интермассива сложен литологически разнообразными осадочными отложениями, довольно резко отличающимися друг от друга водоносностью [4].

В пределах исследованного района ниже- и среднеюрские отложения представлены мощной толщей преимущественно глинистых сланцев, которые в ненарушенном состоянии практически являются водоупорами. Кроме глинистых сланцев комплекс нижней и средней юры также содержит редкие прослои песчаных сланцев и песчаников. Все они из-за интенсивной складчатости сильно трещиноваты и разбиты многочисленными крупными и мелкими разломами. Проявления минеральных вод в них связаны с трещи-

новатыми зонами и поэтому носят спорадический характер.

В геологическом строении В. Рачи важную роль играет верхнеюрско-нижнемеловой карбонатный флиш, сложенный известняками, иногда песчанистыми мергелями и песчаниками. В этом комплексе циркуляция подземных вод происходит в основном в порах и частично в трещиноватых зонах и карстовых пустотах. В отличие от предыдущего, данный комплекс относится к категории водоносных комплексов [4].

В предлагаемой таблице минеральные воды В. Рачи сгруппированы по территориальному принципу.

Уцерская группа (№№1 – 6) интересна как разнообразием химического состава, так и величиной ресурсов минеральных вод. Здесь мы имеем выходы самых высокоминерализованных углекислых содовых вод (источник Гверита, старая скважина). Во второй половине прошлого века было разведано Уцерское месторождение минеральных вод и выявлены три типа углекислых вод с общим эксплуатационным запасом 632,5 м³/сутки [5]. На их базе функционировали бальнеологический курорт и завод розлива минеральной воды «Уцера» мощностью 10 млн. Бутилок в год. В данное время и курорт, и завод нужно заново восстановить, для чего необходимо пробурить эксплуатационные скважины глубиной 300 – 500 м для получения среднеминерализованной (5.0 – 6.5 г/л) углекислой содовой воды, т.е. бывшую воду «Уцера», обладавшую прекрасны-

Таблица
Сведения о минеральных водах Верхней Рачи

1	2	Название, тип, местоположение проявления	3	Геологические условия	Характеристики, определенные in situ						11	Формула химического состава
					4	5	6	7	8	9		
Уцерская группа минеральных вод												
1		Гверита, источник «Железистый»		Трещиноватые сланцы, I+II	0.25	9	162	8.662	2.53	5.6	4.9	$M_{12.3} \frac{HCO_3 94 Cl 6}{(K+Na) 87 Ca 8}$
2		Гверита, средний источник		В зоне смятия пород карбонатного флиша, I3+K1	мал.	9	176	7.808	1.7	0.3	6.5	$M_{11.2} \frac{HCO_3 94 Cl 6}{(K+Na) 87 Ca 7}$
3		Гверита, верхний источник		В зоне смятия пород карбонатного флиша, I3+K1	мал.	10	128	8.248	1.9	4.4	7.4	$M_{11.5} \frac{HCO_3 94 Cl 6}{(K+Na) 66 Mg 22}$
4		Уцера, скважина на 28		Карбонатный флиш, I3+K1	400.0	11	528	2.489	11.9	0.5	6.0	$M_{3.4} \frac{HCO_3 98}{(K+Na) 19 Ca 73}$
5		Уцера, скважина на 16		Карбонатный флиш, I3+K1	мал.	10	32	0.586	2.0	14.5	4.6	$M_{0.8} \frac{HCO_3 95}{Ca 79 (K+Na) 10 Ca Fe 5}$

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
6	Уцера, старая скважина	Сланцевая толща, I1+I2	0.4	11	422	8.052	3.74	нет	7.6	$M_{11.0} \frac{HCO_3 99}{(K+Na)79 Mg14}$
7	Жамиерети, верхний источник, 350 м СВ от Уцера	Делювий в флишевых породах, I3+K1	8.5	11	387	2.684	нет	3.4	5.5	$M_{3.9} \frac{HCO_3 94 Cl 5}{(K+Na)65 Ca26}$
8	Жамиерети, нижний источник, 40 м ниже	Делювий в флишевых породах, I3+K1	4.5	11	350	2.050	нет	2.8	6.0	$M_{2.6} \frac{HCO_3 92 Cl 7}{Ca45 (K+Na)41}$
Группа минеральных вод Шови-Глола										
9	Чхаруна, источник «Железистый»	Карбонатный флиш, I3+K1	6.0	11	792	1.586	нет	8.4	6.3	$M_{1.9} \frac{HCO_3 98}{(K+Na)56 Ca38}$
10	Курорт Шови, источник «Кальциевый»	Карбонатный флиш, I3+K1	60.0	9	528	1.488	2.6	9.5	6.0	$M_{2.1} \frac{HCO_3 95 Cl 4}{Ca78 (K+Na)15}$
11	Курорт Шови, скважина	Карбонатный флиш, I3+K1	18.0	10	704	0.610	3.2	2.8	6.9	$M_{1.2} \frac{HCO_3 8 SO_4 18}{Ca82 (K+Na)14}$
12	Курорт Шови, источник «Желудочный»	Карбонатный флиш, I3+K1	мал.	10	651	1.586	0.85	3.4	6.1	$M_{2.2} \frac{HCO_3 95 SO_4 4}{Ca81 (K+Na)16}$
13	Глола, скважина западнее села	Сланцевая толща, I1+I2	17.3	15	387	8.052	2.38	11.2	6.4	$M_{11.1} \frac{HCO_3 96}{(K+Na)88 Ca8}$
14	Глола, каптированный источник	Карбонатный флиш, I3+K1	0.8	13	352	1.903	0.68	11.2	6.3	$M_{3.6} \frac{HCO_3 96}{Ca52 (K+Na)35}$

MONOGRAFIA POKONFERENCYJNA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
15	Источник у моста в с. Глопа	Карбонатный флиш, I3+K1	0.8	10	404	1.220	нет	8.4	6.1	$M_{2,2} \frac{HCO_3 99}{Ca 85 Mg 7}$
Онская группа минеральных вод										
16	Они, с. Сортуани, скважина	Карбонатный флиш, I3+K1	400.0	16	633	4.002	0.04	20.2	6.0	$M_{0,9} \frac{HCO_3 50 Cl 50}{(K+Na) 76 Mg 13}$
17	Они, источник в пойме реки, у моста	Карбонатный флиш, I3+K1	1.0	14	634	1.342	нет	20.2	5.5	$M_{2,1} \frac{HCO_3 80 Cl 20}{Ca 49 (K+Na) 30}$
18	Источник у дороги Они – с. Лашта	Карбонатный флиш, I3+K1	2.6	11	528	1.098	0.34	11.7	5.9	$M_{1,8} \frac{HCO_3 73 Cl 26}{Ca 43 (K+Na) 36}$
19	Они, скважина в центре города	Карбонатный флиш, I3+K1	мал.	9	449	3.001	10.3	14.0	6.1	$M_{4,1} \frac{HCO_3 91 Cl 8}{(K+Na) 45 Ca 28 Mg 27}$
Чвешурская группа минеральных вод										
20	Нижний источник	Полоса контакта сланцев I2 с карбонатным флишем I3+K1	11	1074	2.512	нет	16.0	6.3		$M_{3,6} \frac{HCO_3 92 SO_4 6}{Na 47 Ca 36}$
21	Источник «Желудочный»	Полоса контакта сланцев I2 с карбонатным флишем I3+K1	9	736	1.667	нет	нет	6.4		$M_{2,4} \frac{HCO_3 96 Cl 4}{Na 76 Ca 12 Mg 11}$
22	Источник Набослеви	Глинистые сланцы, I1	8	1285	4.161	нет	28.0	6.6		$M_{7,0} \frac{HCO_3 73 Cl 26}{Na 63 Ca 27}$

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
23	Источник Киртишо, у входа в старую штольню	Гнейсо-граниты верхнего палеозоя	7	1056	2.013	нет	22.0	6.2		$M_{4.1} \frac{Cl_{60} HCO_3 40}{Na_{83} Ca_{8} Mg_7}$
24	Скважина в окрестностях с. Геби	Сланцевая толща, 11+12	12	704	1.757	1.7	8.4	6.0		$M_{2.4} \frac{HCO_3 97}{Ca_{63} (K+Na)_{25}}$

ми вкусовыми и лечебно-профилактическими качествами.

Группа минеральных вод Шови-Глола расположена в северной части района, в трое СЗ – ЮВ направления, в бассейне р. Чанчахи, левого притока р. Ингури. Она представлена углекислыми гидрокарбонатными кальциево-натриевого или кальциевого состава, практически низкой минерализации (1.9 – 2.6 г/л). Только вода скважины, пробуренной в окрестностях с. Глола, из глубины 220 – 230 м получена среднеминерализованная (11.6 г/л) минеральная вода, в химическом составе которой 80% занимает бикарбонат натрия (сода).

В Шови с 20-ых годов прошлого века функционирует бальнеологический курорт. Однако ресурсы минеральной воды как самого Шови, так и находящегося вблизи его села Глола, вполне достаточны для резкого увеличения курортного потенциала.

Минеральные воды Онской группы выделяются тем, что большинство из них образованы смешением двух генетически резко отличающихся друг от

друга вод: гидрокарбонатных и хлоридных.

Чвешурская группа расположена в самой северо-западной части района, недалеко от с. Геби. Большинство источников низкоминерализованные (2.4 – 3.6 г/л), в них превалирует содовая составляющая. Среднеминерализованные воды (5.6 – 7.6 г/л) имеют смешанный химический состав, в них в значительном количестве присутствует хлорид натрия. Эта группа интересна как с научной, так и с практической стороны.

В формировании минеральных вод района превалирующую роль играет двухуглекислый газ (CO_2), которым насыщены недра не только В. Рачи, но и практически вся территория южного склона Б. Кавказа. Мнение всех исследователей сходится в том, что CO_2 в данной складчатой системе альпийского пояса глубинного происхождения. Вопрос в том, что CO_2 – это флюид, идущий из мантии, или он регенирируется в процессе регионального метаморфизма. По результатам проведенного нами изотопного анализа

δC^{13} двууглекислого газа, распространенного на южном склоне Б. Кавказа, составной частью которого является и В. Рача, можно заключить, что CO_2 в данном регионе имеет двойкий генезис: соотношение мантийного к метаморфическому составляет 1:2 [4]. Образующаяся в результате растворения CO_2 в воде углекислота активно воздействует на вмещающие породы, выщелачивая из них разные компоненты.

На формирование гидрохимического типа минеральных вод большое влияние оказывает литология вмещающих пород. Согласно приведенной таблице, обнаруживается четкая связь минеральных вод с значительным содержанием хлора (№№ 16, 17, 18, 22) с комплексом карбонатного флиша верхней юры – нижнего мела, сложенного известняками, мергелями, карбонатными песчаниками. Учитывая глубоко поровый характер водоносности этих отложений, напрашивается вывод о наличии в этом комплексе погребенного сингенетического галита и других хлорсодержащих солей.

Из общей картины резко выпадает источник Киртише (№23). Выход среднеминерализованной хлоридно-гидрокарбонатной натриевой воды приурочен к верхнепалеозойским метаморфизированным породам. В некоторых местах мира в отложениях пермской системы отмечается наличие прослоев каменной соли. Однако подобные отложения в пределах южного склона Б. Кавказа не обнаружены.

С научной, да и с практической стороны важно выяснение вопроса о про-

исхождении содовой составляющей в минеральных водах района. В сущности проблема сводится к выяснению генезиса натрия в подземных водах. Одни исследователи считают, что это происходит путем катионного обмена иона кальция, растворенного в воде на ион натрия пород. Однако в результате экспериментов, проведенных во многих странах, в том числе и в Грузии, было установлено, что путем катионного обмена количество перешедшего в воду натрия составило не более 300 – 400 мг/л [7], в то время как содержание натрия в минеральных водах В. Рачи на порядок выше. Исходя из этого постулата, более приемлемо мнение о появлении натрия в углекислых содовых водах в результате углекислотного выщелачивания вмещающих пород.

В В. Раче прослеживается довольно четкая связь углекислых содовых вод со сланцевой толщей ниже-средней юры, сложенной глинистыми сланцами с редкими прослоями песчаников. В то время, как в полосе распространения карбонатного флиша верхней юры – нижнего мела подобных вод не обнаружено.

В заключении можно констатировать, что как формирование химического состава, так и закономерности распространения минеральных вод В. Рачи почти полностью контролируются геологическими (литологическими и тектоническими) и гидрогеохимическими факторами.

Минеральные воды В. Рачи, благодаря своим отличным вкусовым и лечебно-профилактическим свойствам,

являются хорошей базой для расширения сети бальнеологических курортов и налаживания розлива разнотипных углекислых минеральных вод.

Литература

1. Чихелидзе С.С.. Минеральные воды// Природные ресурсы Грузинской ССР. 1961, Т. 3. М: АН СССР. С. 119-180
2. Геология СССР. Т. X. //Грузинская ССР. М: Недра, 1964. С. 457-469
3. Буачидзе Г.И., Зауташвили Б.З., Мхеидзе Б.С.. К вопросу гидрогеологического районирования Грузии// Проблемы геологии и инженерной геологии Грузии. 2003. – Т. XIV. Тбилиси: Мецниереба. С 3-9 на грузинском языке)
4. Зауташвили Б.З., Мхеидзе Б.С.. Гидрогеология Грузии. Тбилиси: Технический университет. 2011. С. 58-66 на грузинском языке)
5. Буачидзе Г.И., Мхеидзе Б.С.. Ресурсы и перспективы освоения Уцерского месторождения углекислых минеральных вод// Проблемы геологии и инженерной геологии Грузии. 2005. – Т. XV. Тбилиси: Мецниереба. С. 3-10 на грузинском языке)
6. Буачидзе Г.И., Мхеидзе Б. Природные газы Грузии. Тбилиси: Мецниереба, 1989. С. 122-125
7. Попов В.Г., Абдрахманов Р.Ф., Тугуши И.Н. Обменно-адсорбционные процессы в подземной гидросфере. Уфа: БНЦ УрО РАН, 1992. С. -143